

A Small Treatise on the Interpretation of the *Phthorai*

Bjarne Schartau and Christian Troelsgård

In a number of post-Byzantine musical MSS from the 17th-18th centuries can be found a small treatise in two parts with the common caption Ἐρμηνεία τῶν φθορῶν ὅποι εἰναι εἰς τοὺς οἶκους, καὶ εἰς τές δοχές, καὶ ἄλλα τινά ("Interpretation of the *phthorai* that can be found in the stanzas [of the Akathistos Hymn], and in the Dochai [of the Prokeimena for Hesperinos] and certain other things").

The language of the treatise is an 'intermediary' type of Modern Greek that was employed by certain men of letters in the *Tourkokratia*, rather than the more common 'ecclesiastical *katharevousa*' of the majority of such texts; a fact that suggests a date not earlier than the second half of the 16th cent. A *terminus ante quem* is provided by the MS K (Athous Koutloumousiou 461) which is dated and subscribed in October A.D. 1680.

Below is offered the Greek text of the treatise, edited from a number of the same MSS as used for Schartau's edition of "Anonymous Questions and Answers"¹, wherefore we employ the same sigla for the MSS in question as used in that edition:

A	Athens, EBE (National Library) 965, 18th cent. (?), 45 ^r -51 ^r
H	Jerusalem, Patr. gr. 332, 17th cent., 114 ^v -121 ^r
I	Athous Iviron 1279 (5399), A.D. 1722, 149 ^r -156 ^v
K	Athous Koutloumousiou 461, A.D. 1680, 217 ^v -224 ^r
M	Athens, EBE (National Library) 811 (<i>olim</i> Metochion tou Panagiou Taphou 890), 17th cent., 120 ^r -126 ^r
V	Athens, EBE (National Library) 968, 17th cent. (?), 134 ^v -142 ^r

We have used M as a basis for the edition. Orthographic normalisation has been limited to a minimum (e.g. the MSS write τωὶς δοχαῖς (*τωὶς δοχαῖς*) for τὲς δοχές in accordance with the practice of the 17th-19th centuries). The spelling *πεποστή*, so frequent in MSS of the era, has been standardized to *πεποσθή*. The *punctuation* of the MSS has been altered by us *passim*.

The *apparatus criticus* is highly selective, only comprising the most interesting variant readings. One MS A (Athens, EBE 965) offers a text clearly inferior (omissions, distortions) to that of the other text-witnesses, at the same time omitting all musical quotations. This MS has therefore been eliminated. The MS V (Athens, EBE 968) also omits the musical quotations, but offers an otherwise sound text.

The text quotes a number of passages from the Akathistos setting by Ioannes Kladas the Lampadarios (first quarter of the 15th c.) as included in MS Sinai gr. 1506 (15th c.), some passages from the 'classical' Kalophonic Sticherarion as included in MS Sinai gr. 1251 (15th c.), and, finally, some passages from the Hesperinos Prokeimena of the weekdays as represented by MS Athos, Laura Epsilon 148 (16th c.). Arabic numerals in the text refer to the "Musical examples" below, where the longer musical quotes are cited from M or I and, when possible, also from one of the musical MSS mentioned above. Single neumes, signatures, and short musical phrases are inserted in the text.

Only a minimum of references and notes are added; otherwise the Greek text is meant to speak for itself, though it will of course be natural to compare it throughout with the treatment of the *phthorai* by Manuel Chysaphes, the Lampadarios (mid. 15th century)², and with the contexts of the musical examples as found in the *Oikematarion*, the Kalophonic Sticherarion and the *Akolouthiai* MSS.

¹ Anonymous Questions and Answers on the Interval Signs, edited by Bjarne Schartau. *Monumenta Musicae Byzantinae. Corpus Scriptorum de Re Musica. Vol. IV.* Wien 1997.

² The Treatise of Manuel Chysaphes, the Lampadarios, edited by Dimitri E. Conomos. *Monumenta Musicae Byzantinae. Corpus Scriptorum de Re Musica. Vol. II.* Wien 1985 [henceforth "Manuel Chrysaphes"].

‘Ἐρμηνεία τῶν φθορῶν ὅπου εἶναι εἰς τοὺς οἴκους, καὶ εἰς τές δοχές,
καὶ ἄλλα τινά

5 Εἰς τὸν οἶκον τὸ «Ἄγγελος πρωτοστάτης» (Ι.)³ ἐκεῖ ὅπου εἶναι κόκκινη φωνὴ [ή
δοποία εὑρίσκεται εἰς τὰ παλαιὰ βιβλία] δηλοῦ δύο: τὴν παραλλαγὴν⁴ ἡ φωνή,
καὶ ἐναλλαγὴν⁵ ἀνευ φθορᾶς. εἰς τὸν δεύτερον ἔως τέλους, καὶ πάλιν εἰς τὸ
ἀνέανες ποιεῖς τὸν τετραφωνοῦντα⁶ νενανὼ⁷ τρίτον· διμοίως καὶ εἰς τοὺς δώδεκα.

10 Εἰς τὰς φθορὰς κράτει καὶ παραλλαγὴν τῶν φθορῶν, ἔως νὰ εῦρης ἄλλην
φθοράν. εἰς τὸ «Ἔχουσα θεοδόχον»(V.) καὶ εἰς τὸ «Νέαν ἔδειξε κτίσιν»
(XIII.) ποιεῖς τὸν τέταρτον δεύτερον. εἰς τὸ «Ἡκουσαν οἱ ποιμένες» (VII.),
ποιεῖς τὸ νενανω [τρίτον] καὶ παρευθὺς ἐμπροσθεν. ἔρχεσαι τὴν μίαν ἔως νὰ
εῦρης τὴν φθορὰν δ .

15 Εἰς τὸ «Ιδον <παῖδες> χαλδαίων» (IX.) ὅποι λέγει ἔσω καὶ ἔξω, ἀνέβα
μίαν / καὶ ἄφες / τὲς τέσσαρες. καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ δόποι λέγει πρόσχες,
ψάλ[λ]ε τὰς ἀνωθεν. καὶ τὴν φωνὴν τὴν ἐρυθρὰν ἄφες, διότι τὴν παραλλαγὴν
κρατεῖ μόνον. Εἰς τὸ «Πάσα φύσις ἀγγέλων» (XVI.) εἰς τὸν $\tau\acute{\alpha}\eta\chi\beta\acute{\epsilon}$ καὶ
ἀνεβαίνεις μίαν, ἀντί[ζ]ει νεανὲς ποιεῖς νενανὼ τὴν παρακλητικὴν καὶ τελειώνεις
πλαγίου δον. Εἰς τὸ «Τείχος εἰ τῶν παρθένων» (XIX.) εἰς τὸ πρόσχες ἔσω καὶ
ἔξω⁸, λέγε ἔξω. τὸ δὲ ἔσω τὴν παραλλαγὴν. Εἰς τὸ «Υμνος ἄπας» (XX.) ὅποι
λέγει ἔσω καὶ ἔξω, λέγε ἔσω, τὸ δὲ ἔξω διὰ τὴν παραλλαγὴν. „„

20 Εἰς τὸ «Κήρυκες θεοφόροι» (X.) ἀρχίζεις τὸν τέταρτον δ ἔως ὅποι νὰ
εῦρης νενανὼ ~~μ~~ ἔπειτα ἔρχεσαι εἰς τὴν θέσιν⁹ (1) ὅποι εἶναι βαρύς, καὶ
μὲ τὴν φθορὰν γίνεται α' (2) «Ὑπέστρεψαν εἰς Βαβυλῶνα» καὶ κάμνομεν τὸν
βαρὺν πλαγίου αον καὶ ἀνεβαίνομεν τὴν πετασθὴν μὲ τὸ ὀλίγον τρίτου μέλος.

25 Εἰς τὸ «Λάψψας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ» (XI.) ἀρχίζεις καὶ ἔρχεσαι ἔως νὰ εῦρης
ταύτην τὴν θέσιν τοῦ δευτέρου (3) «Αἰγύπτῳ ἐδίωξας» (4) καὶ εἶναι ἡ
παραλλαγὴ τοῦ πλ δ καὶ γίνεται πρῶτος, καὶ τρέχεις ἔως ὅποι νὰ εῦρης ταύτην
τὴν θέσιν (5), καὶ κάμνεις τὸν τέταρτον νενανὼ καὶ πηγαίνεις ἔως δόπου νὰ εῦρης
ταύτην τὴν θέσιν (6) καὶ δ ἀπόστροφος εἶναι ἀπὸ τοῦ πλαγίου δευτέρου κάτω
30 τὴν μίαν φωνῆν, καὶ ἀνεβαίνεις τὸ ὀλίγον καὶ τὰ δύο κεντήματα καὶ μὲ τὴν
φθορὰν τοῦ δευτέρου καὶ τρέπεται εἰς πλαγίου τετάρτου μέλος.

Εἰς τὸ «Μέλλοντος Συμεῶνος» (XII.) δουλεύεις δεύτερον ἔως ὅποι νὰ
εῦρης (7).

titulus ἐτέρα ἐρμηνεία **V** φθορῶν] φωνῶν **V** ὡς ἐν συντόμῳ κὶ ἄλλῃ μερικῇ
ἐρμηνείᾳ οἴκου τῶν φθορῶν **K**, ομ. I 4.5 ἡ δοποία εὑρίσκεται εἰς τὰ
παλαιὰ βιβλία ομ. **HM** 7 ἀνέανες] νεανὲς **IKV** 11 ἀρχεσαι **IK**
ἔρχεται **V** 22 ἔπειτα ἔρχεσαι] καὶ ἔρχομεθα **HIKV** 27 τρέχεις]
παιγένης (sic) **M** 28 πηγαίνεις] τρέχεις **IMV** 29 κάτω] καὶ **HM**
32 δουλεύεις] τρέχεις **IKMV**

35 Εις τὰ Εἰσόδια ἥχος α «Ἐὺφραίνου Ἰωακεῖμ»⁹ ψάλλεις [εὶς] πρῶτον, καὶ εἰς ὀλίγον εὐρίσκεις μίαν θέσιν καὶ πρόσχες (8) νὰ τὴν κάμης νενανώ. νὰ κατέβῃς τὴν φθορὰν ~~καὶ~~ τὸν πλαγίου δευτέρου, διατὶ καθὼς ἔρχεσαι μὲ τὸν πρῶτον ὅποι ἀρχίζεις, [καὶ] ἔρχεσαι βαρύν, καὶ ἡ φθορὰ τὸν κάμνει πλαγίου δευτέρου πλ β καὶ δουλεύεις ὀλίγον παραλλαγὴν καὶ μέλος, καὶ εὐρίσκεις ταύτην τὴν θέσιν (9). καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ [τῆς πλ β μὲ τὴν φθορὰν ὅποι κατεβαίνεις, καὶ κάμνεις μὲ τὸν νοῦν σου πλ α μέλος καὶ ἀναβαίνεις τὰ δύο ὀλίγα —π $\ddot{\alpha}$ καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ τέταρτος, καὶ κάμνεις τρίτου μέλος, καὶ τρέχε, καὶ πάλιν εὐρίσκεις ταύτην τὴν θέσιν (10) καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ] του πλαγίου δευτέρου χαμηλά. ἀπὸ τοῦ πλαγίου τετάρτου δύο κάτω τὴν θέσιν ἀνέβα νενανώ (11) καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ τῆς ἄγια καὶ κάμνεις νενανώ. καὶ ἔρχεσαι εἰς τὴν θέσιν (12) ἔως ὅποι νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (13) καὶ ὁ ἀπόστροφος εἶναι ἀπὸ τοῦ πλαγίου δευτέρου, κάτω μίαν φωνὴν καὶ ἀνεβαίνεις τὸ ὀλίγον καὶ τὰ δύο κεντήματα με τὴν φθορὰν τοῦ δευτέρου ~~καὶ~~ καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ πλαγίου δευτέρου. καὶ τελειώνεις ἀνέανες μέλος, διὰ νὰ εὔρης νὰ κάμης τρίτου μέλος τὰ δύο ὀλίγα —π $\ddot{\alpha}$ καὶ ἡ παραλλαγὴ του εἶναι τέταρτος καὶ τελειώνει[ς] τὸ μέλος αὐτοῦ.

'Απὸ τῶν μεγάλων δοχῶν «Σήμερον γεννᾶται ἐκ παρθένου ὁ δρακὸς»¹⁰ ψάλλεις πλ β' ἔως νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (14) καὶ εἶναι πλαγίου δευτέρου ἡ παραλλαγὴ του καὶ κάμνεις μὲ τὸν νοῦν σου πλ α^{ον} καὶ ἀναβαίνεις τὴν θέσιν ταύτην (15). καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ του τέταρτος καὶ κάμνεις τρίτον. τὲς ὅρθιες¹¹ ~~καὶ~~ μὲ τὴν ὁξεῖαν καὶ τοὺς δύο ἀποστρόφους μὲ λέγετο[ς],¹² καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ βαρύς, καὶ μετὰ ταῦτα εὐρίσκεις ταύτην τὴν θέσιν (16) καὶ εἶναι βαρύς καὶ κάμνεις λέγετο[ς] καὶ κατεβαίνεις μίαν φωνὴν (17) καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ του πλ β καὶ κάμνεις μέτρος νενανώ. καὶ τελειώνεις πλαγίου δευτέρου.

[Εἰς τὸ] «Παρακοὴ καὶ συμβουλὴ καὶ γεῦσις»¹³ ηχ α' καὶ ψάλλεις πρώτου μέλος ἔως νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (18) καὶ εἶναι τῆς θέσεως τρίτος ἡ τῆς βαρείας μετὰ τῆς ἀπορροής πλ α' καὶ ἀνεβαίνεις τὴν πετασθὴν μὲ τὰ δύο κεντήματα, καὶ εἶναι τὰ δύο κεντήματα τρίτος καὶ κάμνεις νενανώ καὶ κατεβαίνεις [τὸ ἐλαφρὸν ~~καὶ~~ μέλος νενανώ καὶ ἀνεβαίνεις τὴν βαρείαν μὲ τὸ κέντημα καὶ κάμνεις νενανώ. καὶ κατεβαίνεις τὸν ἀπόστροφον ~~καὶ~~] μέλος νεανὲς

38 καὶ ἡ φθορὰ τὸν κάμνει] καὶ κάμνει τὸ ἡ φθορὰ ΗΙΚΝ 39 δουλεύεις] τρέχεις ΗΚ 40-43 τῆς πλ β ... παραλλαγὴ ομ. ΗΜΒ 41 τρέχε] τρέχοντα ΙΚ 47 ἀνεβαίνεις] ἀνέβα ΗΜΒ 51 αὐτοῦ.] αὐτοῦ. ἰδιόμελον πλ β . ΜΒ αὐτοῦ ἰδιόμελον. Η 58 παραλλαγὴ] (παρακλητική του) ἥγουν παραλλαγὴ Μ 59 κατεβαίνεις] κατεβάζεις Κ 60 μέτρος] μέτρον ΜΒ 62 Εἰς τὸ ομ. ΗΜΒ 64 τρίτος ομ. ΗΙΜΒ 64 μετὰ corr. μὲ codd. 67-68 τὸ ἐλαφρὸν ... ἀπόστροφον ομ. Μ

καὶ κτυπᾶς τὴν βαρεῖάν με τὸ ἐλαφρόν καὶ κάμνεις ὡσὰν μέλος [λέγετο[ζ]]. καὶ
 70 ψάλλεις τετάρτου μέλος,] καὶ πάλιν εὐρίσκεις ταύτην τὴν θέσιν (19). καὶ
 ψάλλεις μέλος πρώτου καὶ πάλιν εὐρίσκεις ταύτην τὴν θέσιν (20) καὶ εἶναι ἡ
 παραλλαγὴ του νεανές, καὶ κατεβαίνεις τὸν ἀπόστροφον καὶ κάμνεις νενανώ,
 καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ του πλ α' καὶ πάλιν (21) καὶ ἡ παραλλαγὴ τοῦ ὀλίγου
 75 μετὰ τοῦ ἀποδέρματος εἶναι ἄγια [δ] εἰς τὴν ἔννοιαν ὅπου κάμνομεν τοῦ
 πλαγίου δευτέρου, τὸ ἄγια τοῦ νεανές, καὶ κάμνεις βαρὺν μέτρος. καὶ
 ἀνεβαίνεις ταύτην τὴν θέσιν, καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ τῆς γ' (22), καὶ ἀνεβαίνεις
 ἀπὸ τοῦ τρίτου. ὅπου εἶναι τὸ ὀλίγον μὲ τὸ κέντημα, ἀνεβαίνεις [τὰ δύο ὀλίγα
 80 νὰ κατεβαίνης] νεανές. καὶ τὴν ἄλλην θέσιν εἰς τὴν κατάληξιν τῆς μέλος
 νενανώ, καὶ δούλευσε αὐτὴν τὴν θέσιν (23) καὶ αναβαίνεις τὰ δύο ὀλίγα ὅπου
 85 εἶναι τὸ κρατημούπόρροον καὶ κάμνεις δευτέρου μέλος. καὶ τὴν ἄλλην θέσιν
 κάμνεις νενανώ, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι νεανές καὶ ἀνεβαίνεις τὸ ὀλίγον
 καὶ κάμνεις νενανώ [πάλιν] τὸ ὀλίγον μὲ τὸ κρατημούπόρροον. καὶ ἔσω κάμνεις
 μέλος νεανές, καὶ ἀνεβαίνεις τὸ ὀλίγον, ὅπου εἶναι ἡ παραλλαγὴ του ἄγια [δ]
 90 καὶ κάμνεις το νεανώ: [διατὶ ἐπειδὴ κάμνεις τὸν τρίτον νεανές καὶ ψάλλεις
 μέλος νενανώ,] καὶ τὸ ἄγια γίνεται νενανώ. καὶ πάλιν ἡ θέσις αὕτη (24) μὲ τὸν
 ἀπόστροφον, καὶ ὁ ἀπόστροφος στέκει διὰ τὴν παραλλαγὴν μονάχα, ὅμως δὲν
 95 ψάλλεται. καὶ νὰ κάμης δευτέρου μέλος, καὶ τὸ ὀλίγον μὲ τὸ κέντημα, ἡ
 παραλλαγὴ του εἶναι νανά, τὸ δὲ ὀλίγον μὲ τὴν διπλήν εἶναι ἄγια, [καὶ] κάμνεις
 νενανώ μέλος καὶ τελειώνεις νενανώ.

Εἰς τὸ τέταρτον τὸ φθορικόν, ὅπου εἶναι εἰς τὸ κρατηματάρι¹⁴, ψάλλεις
 90 τέταρτον καὶ εὐρίσκεις ἑπταφωνίαν νενανώ (25). καὶ ψάλλοντας ἀφαίρεις τὸ
 νενανώ (26) καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ του μὲ τὴν βαρεῖαν ἄγια τρεῖς. καὶ κάτω
 ἀπὸ τὴν ἑπταφωνίαν τοῦ νεανώ. καὶ ἀφήνεις τὸ ὀλίγον μὲ τὸ ἵσον διὰ νὰ κάμης
 τετάρτου μέλος, αἱ δὲ ἐπίλοιποι φθοραὶ τὸ αὐτὸν κάμνουσιν. ὅμοίως ὡσὰν
 95 κατεβαίνεις τὴν ἀπάνω θέσιν, καὶ κάμνεις μέτρος ἄγια.

69 λέγετο[ζ] καὶ ψάλλεις τετάρτου μέλος ομ. Μ 71 καὶ] μὰ Η
 72 κατεβαίνεις] κατεβάζεις ΙΚ 73 τοῦ ὀλίγου] του ὀλίγον ΗΜ
 75 μέτρος] μέτρον Μ 76 ἀπὸ τὸν τρίτον ΙΗΜ ἀπὸ τοῦτον Β
 76 ἀνεβαίνεις] ἀνεβάζεις ΙΚΜ 77 τὰ δύο ὀλίγα νὰ κατεβαίνης ομ. ΗΜ
 81 εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν] αὐτὴ ἡ θέσις ΙΚ 82 καὶ κάμνεις νενανώ [πάλιν Κ] τὸ
 82 ὀλίγον ομ. ΗΜ 83 ὅπου εἶναι] ὁ ἐστιν Μ ὁ εἶναι Η 84 καὶ κάμνεις το]
 καὶ το ποιεῖς Μ 84-85 διατὶ ἐπειδὴ ... μέλος νενανώ, ομ. ΗΜ 85 καὶ γίνεται
 καὶ ἄγια Μ 86 μονάχα] μόνον Μ . 86 ὅμως (μὰ I) δὲ ψάλλεται] καὶ οὐχὶ γὰ
 νὰ ψάλλεται Μ 87 δεύτερον ΗΜΒ 88 καὶ ομ. ΗΜ 90 τὸ φθορικὸν
 τὸ τέταρτον ΗΙΚΒ 91 καὶ ψάλλοντας ἀφαίρεις] καὶ ψάλλεις το (καὶ ΚΒ)
 κόπτεις ΗΚ καὶ κόπτεις το Ι 95 ἄγια μέτρος ΗΚ

Τὰ προκείμενα τῆς δλης ἑβδομάδος:

Εις τὴν πρώτην δοχῆν, καὶ εἰς τὸ «ἴδοις δὴ εὐλογεῖτε [τὸν κύριον]» ἔχει
 100 ἔννοιαν. διότι ἀρχίζεις πρῶτον καὶ ἀνεβαίνεις τὸ ἔμπροσθεν ὀλίγον, καὶ εἶναι ἡ
 παραλλαγὴ του νεανές, καὶ τὸ κάμνεις νενανῷ καὶ ἔρχεσαι εἰς τὸ σεῖσμα (27) ἡ
 δὲ παραλλαγὴ του εἶναι νανά ~~τῆς~~ καὶ ἀνεβαίνεις ἄλλην μίαν διὰ νὰ κάμης
 δευτέρου μέλος καὶ καταβαίνεις τὸ ἐλαφρόν. οἱ δὲ σύνδεσμοι ~~τῆς~~ ^{τῆς} ὑποτάσσονται
 105 ~~τῆς~~ καὶ ἔμπροσθεν εἶναι ἡ θέσις αὕτη καὶ καταβαίνεις τὸν ἀπόστροφον
 καὶ τὴν πετασθὴν καὶ κάμνεις ἵσον, καὶ ἀντὶς νὰ τελειώσῃς νενανῷ, ἀπὸ τὸ
 ἐπάνω νενανῷ ὥστὲν νεανές καὶ εἶναι ἡ παραλλαγὴ του νανά. καὶ ἀναβαίνεις
 ἄλλην μίαν φωνὴν ἀπὸ τὸ κέντημα διὰ νὰ κάμης σεῖσμα.

Εις [δὲ] τὴν δευτέραν δοχὴν τὸ «[Κύριος] εἰσακούσεται μου ἐν τῷ
 κεκρα<γένει>> εἶναι πλ ά: ἔχει θέσεις δύο σείσματα (28) καὶ εἶναι [τὸ] ὀλίγον
 110 μὲ τὸ σεῖσμα ά, καὶ κάμνεις δεύτερον ἦγουν νεανές. καὶ κατεβαίνεις [εἰς] τὸ
 ἐλαφρὸν καὶ κάμνεις νενανῷ, καὶ εἰς τὸ ἄλλο [σεῖσμα κρατεῖς] ἵσον, καὶ δὲν
 ἀναβαίνεις τὸ ὀλίγον τοῦ πιάσματος, μόνον κάμνεις ἵσον καὶ κατεβαίνεις τὸ
 ἐλαφρὸν μοναχά, καὶ γίνεται νενανῷ μέλος καὶ ἔτζι τελειώνεις.

Εις τὴν μεγάλην δοχὴν τὸ «ἴδοις δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον» ψάλλεις
 115 πλαγίου πρώτου ἔως ὅπου νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (29) καὶ εἶναι τὸ ὀλίγον
 ἄγια τρεῖς ἀπάνω ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἄρχισες τὴν δοχὴν, καὶ κατέβα μίαν ξένην
 φωνὴν νὰ κάμης τὸν βαρὺν νεανές. καὶ ἀνέβα δύο φωνάς νὰ γένη ὁ πρῶτος
 νεανὲς ἔως ὅπου νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (30). Καὶ πάλιν εἰς τὸ ὠδε ἀρχίζεις
 120 τρίτου μέλος, καὶ παραλλαγὴν ἔως ὅπου νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (31) ἔως
 τέλους τῆς δοχῆς.

Εις δὲ τὴν δευτέραν δοχὴν εἶναι ἡ ἀρχὴ πλαγίου πρώτου καὶ ψάλλεις
 μέλος καὶ παραλλαγὴν του ἔως ὅπου νὰ εὔρης ταύτην τὴν θέσιν (32) καὶ κάμνεις
 [καὶ] μέλος ἔως τέλους, ἀμή εἶναι ἡ παραλλαγὴ του εἰς τὴν καμπάναν τῆς
 ἀρχῆς¹⁵.

Εις τὴν τρίτην δοχὴν τὸ «Ἐλεός σου κύριε» [το] ἀρχίζεις πλαγίου
 πρώτου, καὶ ψάλλεις ἔως ὅπου νὰ εὔρης τὴν θέσιν ταύτην (33) καὶ εἶναι ἀπὸ τὸ
 ἀνέανες ὅπου ἀρχίζομεν δύο ἀπάνω τὸ ἔνα ὀλίγον, καὶ κάμνεις μέλος πρώτου,

101 κάμνε **IK** 109 δύο θέσεις **IKMV** 109 σεῖσμα **HM** 111 σεῖσμα
 κρατεῖς **om. HM** 112 τὸ ὀλίγον] τὴν δέξειαν **HV** 112 μόνον] ἄλλα **M**
 113 μοναχά] μόνον **M** 113 ἔτζι] οὗτως **IKM** 116 ἀρχίζεις **K**
 117 ἀνέβα] ἀναβαίνεις **HIKV** 118 ὅπου νὰ τελειώσεις ταύτην (ἔτούτην
 IKV) τὴν θέσιν **HK** 119 τὸ ὠδε] ἔπειτα **K**

καὶ τὸ ἄλλο μέλος δευτέρου. ή δὲ πραλλαγή του εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν
 τετραφωνία, ἦχος πρώτος καὶ πιάνεις τὸ ἵσον μὲ τὴν ὁξεῖαν καὶ κάμνεις τρίτου
 130 μέλος, καὶ κατεβαίνεις ἄγια μέλος μόνον, μὰ ἡ παραλλαγή του εἶναι νεανὲς
 ἀπὸ δὲ τὸν τετραφωνοῦντα πρώτον μίαν ἀπάνω κάμνεις τὸν τρίτον. καὶ ἀντὶ[ς] νὰ
 135 κατέβης βαρύν, κατεβαίνεις νεάγιε πλ δ' μέλος, ὅμως ἡ παραλλαγή του εἶναι
 βαρύς καὶ εἰς τὸ ὀλίγον δουλεύεις τὸ μέλος τοῦ πλαγίου τετάρτου ἔως ὅπου νὰ
 εὑρηται ταύτην τὴν θέσιν (34) ἐπειδὴ γίνεται τὸ ἄνανες ἡ νεανὲς μέλος. τὸ δὲ
 140 νεανὲς γίνεται νανὰ μέλος, καὶ πάλιν τὸ νανὰ γίνεται νεανώ. ἀπάνω εἰς τὴν
 ἀπάνω θέσιν ὅπου εἶναι τὸ κρατημούπόρροον καὶ πηγαίνεις ἔως ὅπου νὰ εὕρηται
 ταύτην τὴν θέσιν (35) ἐπάνω εἰς τὴν πετασθὴν μὲ τὸ ὀλίγον (36) καὶ εἶναι πρώτος.
 145 ή δὲ παραλλαγή του [εἶναι] τρίτος καὶ ἔρχεται μὲ τὴν φθορὰν τοῦ νεανὲς τὸν
 ἀπόστροφον μὲ τὴν πετασθὴν ώσὰν νεανώ, καὶ εἶναι ἡ παραλλαγή του βαρύς.
 καὶ ἀναβαίνεις τὸ ὀλίγον καὶ κάμνεις πρώτον καὶ πηγαίνεις ὀλίγον καὶ εὐρίσκεις
 αὐτὴν τὴν θέσιν (37) καὶ ἀπάνω εἰς τὸ ὀλίγον ὅπου ἔχει τὴν διπλῆν. ή
 παραλλαγή του τέταρτος, καὶ κάμνεις νεανῶν ἔως τέλους.

[Ἐν πάσαις δὲ ταῖς δοχαῖς ποιοῦμεν προθέσεις καὶ ἀφαιρέσεις εἰς τὸ
 «Ιδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον». εἰς τὴν ἀρχὴν ἐμπρὸς εἰς τὸ σεῖσμα ἔχει μίαν
 145 φωνὴν, καὶ εἶναι μέτρος νεανές, καὶ τὸ κάμνομεν νεανώ. εἴτα λαμβάνομεν καὶ
 ἄλλην ἀνιούσαν καὶ γίνεται νεανές, εἴτα κάμνομεν τὸ σεῖσμα τρεῖς καὶ τρεῖς,
 καὶ καταβαίνομεν τὸν ἀπόστροφον, καὶ δουλεύομεν τὴν πετασθὴν μὲ ἵσον ἀπὸ
 πάνω, τὸ δὲ τέλος γίνεται ἄνανες ώσὰν νεανές, καὶ τέσσαρες ἐπάνω καθαρὸν
 νανά.]

130 μὰ] καὶ M ὅμως V 132 ὅμως] ἀμῇ IKV 133 δουλεύεις] τρέχεις
 HIKV 136 πηγαίνεις] τρέχεις HIKV 139 πετασθὴν] ἀπορροήν IKV
 σὰν IK 140 πηγαίνεις ὀλίγον] εἰς ὀλίγον τὸ ἔχεις V 143-149 prima
 manu M, manu altera H, om. AIKV

Notes for the Greek text

³ Roman figures refer to the text of the Akathistos Hymn edited by Wellesz: *The Akathistos Hymn introduced and transcribed by Egon Wellesz. Monumenta Musicae Byzantinae. Transcripta Vol. IX*. Copenhagen 1957, IXVIII-LXXX.

⁴ Conomos in Manuel Chrysaphes (English translation) everywhere writes *parallage* (in Italics). Hannick-Wolfram in Gabriel Hieromonachos, *Abhandlung über den Kirchengesang*. Herausgegeben von Chr. Hannick und G. Wolfram. *Monumenta Musicae Byzantinae. Corpus Scriptorum de Re Musica*, Vol. I. Wien 1985 [henceforth "Gabriel Hieromonachos"], (German translation) translate "Moduswechsel" (Greek text lines 567, 568, 573, 579, 591). Obviously, *parallage* here signifies a given step of the theoretical scale, as opposed alterations designated *melos* or *enallage*. The first part of the treatise concentrates on modulations and alterations indicated by double medial signatures, cf. J. Raasted: Intonation Formulas and Modal Signatures in Byzantine Musical MSS, *Monumenta Musicae Byzantinae. Subsidia Vol. VII*. Copenhagen 1957, 10-26 and 44-48.

⁵ The only occurrence in our treatise of the term *enallage*. Conomos in Manuel Chrysaphes translates varyingly: 219, 226, 240 "transposition"; 238 (vb. "transpose"), 236, 367, 385 "(small) change (of mode)"; 465 "(brief) alteration". Hannick-Wolfram in Gabriel Hieromonachos, 546 "die Modulation".

⁶ The term *tetraphonus* (with the corresponding verb) in (late) Byzantine musical terminology refers to the note four tones (steps = a fifth) above the fundamental note. Cf. Manuel Chrysaphes, lines 316, 325 and p. 55; Gabriel Hieromonachos, Index vocum (s.v. τετραφωνία, τετράφωνος).

⁷ Cf. e.g. Gabriel Hieromonachos, 394 (with German translation, p. 73).

⁸ A 'classical' definition of the term *thesis* can be found in Manuel Chrysaphes, (Greek text) lines 91-96 (pp. 40-41 with English translation). Cf. also Gabriel Hieromonachos, (Greek text) lines 374-399 (pp. 72-73 with German translation), where Hannick-Wolfram translate *thesis* by "melodische Figur".

⁹ Kalophonic Sticheron Pentekostarion for Nov 21, cf. Clara Adsuara, The Kalophonic Sticherarion Sinai gr. 1251. CIMA GL 65 (1995), 30.

¹⁰ Kalophonic Sticheron Idiomelon for Dec 25, cf. Clara Adsuara, op. cit., 33.

¹¹ τές ὅρθες: Cf. the term ὅρθιον σὺν τούτοις in Koukouzeles' Mega Ison. Maria Alexandru, Koukouzeles' Mega Ison, Ansätze einer kritischen Edition. CIMA GL 66 (1996), 11 (Formelbezeichnung, No. 12).

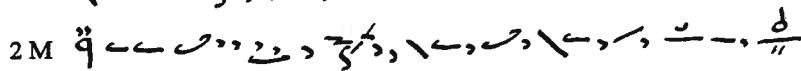
¹² On the λέγετος and its modern interpretation, cf. e.g. Δ. Γ. Πλανηγιωτόπουλος, Θεωρία και πρᾶξις τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Athens 1986 (1st edition 1947), 184 and 197 ("Second Mode diatonic" = Fourth Mode heirmologic).

¹³ Probably a piece from the Kalophonic Sticherarion.

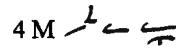
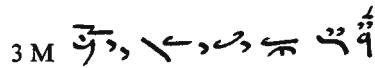
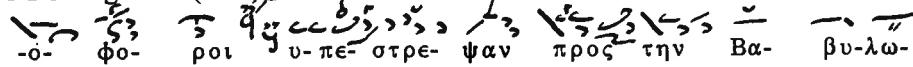
¹⁴ κράτηματάρι is presumably referring to a specific κράτημα of the piece rather than to the *Kratematarion*.

¹⁵ εἰς τὴν καμπάναν τῆς ἀρχῆς. A rather enigmatic expression, for obvious reasons not to be associated with a certain κράτημα of that name. Are we here to think of a small bell used as a tuning fork?

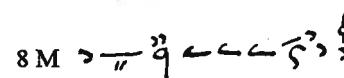
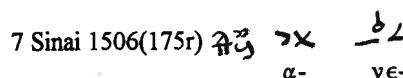
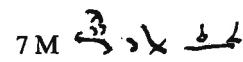
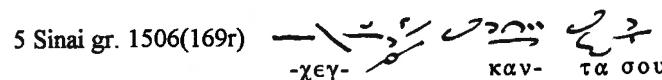
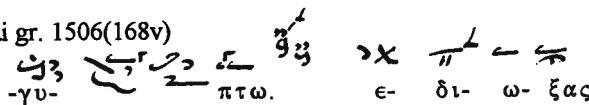
Musical examples

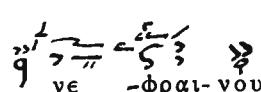
1-2 Sinai gr. 1506(165v)

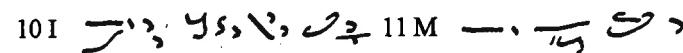
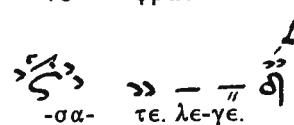
3-4 Sinai gr. 1506(168v)

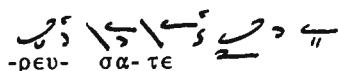
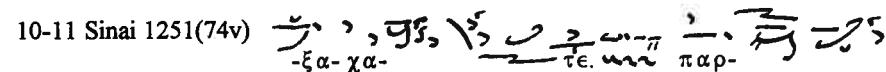
8 Sinai 1251(74r)

9 Sinai 1251(74v)

11 M

13 M " "

13 Sinai 1251(74v) -τε- ραν. ε- χε- ευ- λο-

14 M

15 M

14-15 Sinai 1251(111v)

-ται. εκ παρ- θε- νου

16 M

17 M

16-17 Sinai 1251(112r) -ου. δρα- κι

18 M

19 M

20 M

21 M

22 M

23 M

24 M

25 M

26 M

27 M

27 A.E.148(13r) δη

28 M

28 A.E.148(13v)

-ει-

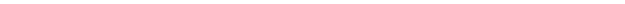
29 M = 30 M =

29-30 Λ.Ε.148(17r) $\sqrt{\frac{\pi}{\alpha}} \chi_{\alpha v}^{\nu} = \tau_{\nu} \tau$

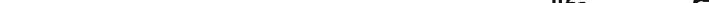
31 M ۱۰۰-۱۰۰-۱۰۰

31 Λ.Ε.148(17r) Αἴτης τοῦ πατρὸς τοῦ Ιωάννου

גָּדְעָן־מִשְׁנֶה דַּס . י

32 Λ.Ε.148(17r)

33 M = - " 33 A.E.148(17r) = " -
-ta- da-

34 M 34 A.E.148(17r)

35 M \rightarrow 5 $\frac{8}{\pi^2 \pi}$

36 M $\frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{2}$

35-36 Λ.Ε.148(17r) $\overline{\epsilon \alpha \gamma} \overline{\epsilon \alpha \gamma} \overline{\epsilon \alpha \gamma} \overline{\epsilon \alpha \gamma}$ $\overline{\epsilon \alpha \gamma} \overline{\epsilon \alpha \gamma} \overline{\epsilon \alpha \gamma} \overline{\epsilon \alpha \gamma}$

37M ۱۰-۲۷

37 A.E.148(17r) ()
-0v-